
L'ESTUDI DE LA VARIACIÓ SINTÀCTICA EN CATALÀ: ON SOM I CAP ON ANEM?

ARES LLOP NAYA / ANNA PINEDA
ares.llop@uab.cat / anna.pineda@uab.cat
Universitat Autònoma de Barcelona

Resum: Els estudis sobre la variació dialectal del català presenten una descompensació evident, en el sentit que a l'àmbit sintàctic no s'hi han dedicat obres ni projectes específics. Per això, en aquest article ens plantegem dos objectius. D'una banda, determinem en quin punt es troba l'estudi de la variació sintàctica del català. Constatem que –tot i que s'han fet generalitzacions descriptives de les propietats generals de la llengua, i se n'han estudiat algunes variants sintàctiques– és encara un territori per explorar. De l'altra, repassem el valor triple de l'estudi d'aquesta parcel·la de la gramàtica: (i) la detecció d'isoglosses sintàctiques, (ii) la comparació tipològica de dades dialectals sintàctiques, i (iii) la repercussió en la codificació. Exemplifiquem aquests interessos a través de la prospecció de dos casos: les alternances de cas acusatiu/datiu i l'expressió de la polaritat emfàtica. En síntesi, plantegem un estat de la qüestió de la variació sintàctica en català i presentem els reptes als quals s'ha d'enfrontar la nostra llengua a l'hora de fer visibles i interpretables unes dades –fins ara poc estudiades– que evidencien la riquesa de la variació sintàctica dels nostres parlars.

Paraules clau: sintaxi dialectal, variació sintàctica, alternances de cas, polaritat negativa emfàtica.

THE STUDY OF SYNTACTIC VARIATION IN CATALAN: WHERE WE ARE AND WHERE WE ARE HEADED?

Abstract: Studies on dialectal variation in Catalan are clearly scarce, that is, specific works or research projects dedicated to syntactic variation are near on non-existent. That is why in this article we have two main goals. On the one hand, we determine at what stage the research on dialectal variation of Catalan is, and we conclude that, although some descriptive generalizations on general properties have been made, and also some syntactic variations have been studied, there is still a lot to explore. On the other hand, we point out the triple nature of the research in this field of grammar: (i) discovery of syntactic isoglosses, (ii) typological comparison of syntactic dialectal data and (iii) impact on codification. We exemplify all these interests through the research on two specific topics: the accusative/dative alternation and the expression of emphatic polarity. Summing up, we aim to present the state of the art in the field of the syntactic variation in Catalan and the challenges that Catalan faces when not so well-studied data has to be interpreted. The truth is this data proves just how rich the syntactic variation of Catalan dialects is.

Key words: dialectal syntax, syntactic variation, case alternations, emphatic negative polarity.

1. INTRODUCCIÓ*

L'any 1998, Gemma Rigau, en un article al volum monogràfic sobre variació lingüística en els dialectes catalans dins la revista *Caplletra*, feia una aproximació a l'estat de la qüestió pel que fa als estudis de sintaxi dialectal del català, amb un diagnòstic clar:

La dialectologia catalana compta amb un repertori bibliogràfic força extens, però, per desgràcia, no disposem de monografies ni d'atles que situïn els estudis sobre la variació sintàctica al nivell dels estudis sobre la variació dialectal fonètica, lèxica o morfològica. El cert és que sabem ben poca cosa sobre la variació sintàctica del català (Rigau 1998: 78-79).

Uns quants anys després d'aquell article, és interessant reprendre algunes de les qüestions comentades per Rigau (1998) per fer una anàlisi actualitzada de l'estat de la qüestió dels estudis de variació sintàctica en català. Ho fem tenint en compte els protocols metodològics d'aproximació a la variació sintàctica traçats en altres llengües amb projectes d'estudi d'aquest àmbit ben consolidats i reconeguts.

En aquest sentit, primerament comentem els reptes als quals s'ha d'enfrontar una llengua com el català a l'hora de fer visibles i interpretables un repertori de dades poc analitzades —o fins i tot inexplorades— que evidencien l'existència i la riquesa de la variació sintàctica dels nostres parlars. Així, precisament, remarquem els interessos i el valor de l'estudi d'aquest tipus de variació des de l'òptica de les llengües naturals, en general, i del català, en concret. A continuació, a través de dos fenòmens concrets, analitzem amb deteniment l'interès i l'heterogeneïtat dels fenòmens de variació dialectal.¹

2. L'ESTUDI DE LA SINTAXI DIALECTAL DEL CATALÀ: ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Per examinar en quin punt es troba l'estudi de la variació sintàctica del català, és útil recórrer a la *metodologia per fases* (*layered methodology*),² que estableix un tipus d'anàlisi de les estructures lingüístiques a través d'un aprofundiment progressiu, per tal de determinar com els fenòmens i les relacions entre fenòmens poden ser descobertes i presentades a l'atenció de la comunitat lingüística (Cornips & Poletto 2007: 4). En concret, es distingeixen diverses fases. En l'estadi inicial, tot i que ja es disposa d'algunes indicacions esparses sobre la variació de la sintaxi d'una determinada àrea dialectal, només alguns fenòmens aïllats han estat estudiats. En aquest sentit, cal fer una prospecció preliminar de la gramàtica de llengua —a través de la lectura de la bibliografia i el disseny de qüestionaris preliminars que permetin analitzar un

---

* Aquest treball s'ha beneficiat del suport de dos projectes de recerca, FFI22011-29440-C03-03 (Ministeri d'Educació) i 2014 SGR 1013 (Generalitat de Catalunya). A més, en el cas de la coautora Ares Llop, l'article s'emmarca en una beca predoctoral del Programa de Formació de Professorat Universitari (FPU) del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports del Govern d'Espanya (referència FPU2013/01396).

¹ Aquesta mostra forma part d'un inventari dels fenòmens que presenten variació sintàctica en els parlars catalans, que estan elaborant les autores a partir del buidatge exhaustiu de la bibliografia i projectes de recerca dialectal existents.

² Es tracta d'una espècie de guia metodològica creada com a pas previ a les tasques de recollida i sistematització de dades per a l'elaboració de l'Atlante Sintattico dell'Italia Settentrionale (ASIS) i el Syntactic Atlas of the Dutch Dialects (SAND), projectes capdavanters en els estudis de microsintaxi del panorama europeu actual.

llarg repertori de fenòmens susceptibles de presentar variació. Un cop es coneixen les propietats generals de la llengua, cal analitzar detalladament els fenòmens concrets i, per tant, es va acotant l'objecte de recerca. Només així es poden obtenir resultats interessants des del punt de vista de la recerca microsintàctica que permetin determinar el rang de variació i el conjunt de variables implicades en un fenomen determinat.

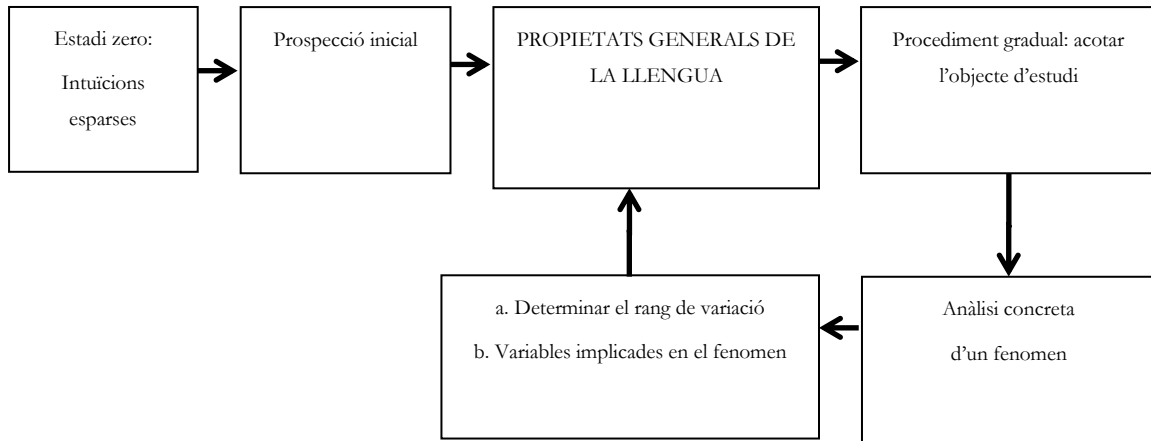

Figura 1. Esquema de la metodologia per fases, adaptat de Cornips i Poletto (2007)

En general, si observem el panorama de la variació sintàctica catalana veurem que es tracta d'un territori encara per explorar. En efecte, com ja comentava Rigau (1998), tot i que el conjunt d'estudis generals de la dialectologia catalana és molt rellevant –sobretot a partir del final del segle XIX i l'inici del XX–, no hi ha treballs o projectes específics en el camp de la sintaxi dialectal. D'una banda, no disposem d'un corpus sintàctic anotat dels parlars catalans que constitueixi una font de dades directa i unitària. De l'altra, tampoc s'ha dut a terme un estudi exhaustiu dels fenòmens de microvariació –que, com veurem als apartats 2 i 3, són de naturalesa molt heterogènia i impliquen la planificació d'estratègies d'obtenció de dades diferents. Ara bé, sí que disposem d'obres de referència generals tradicionals i actuals que inclouen dades sintàctiques. També disposem de materials i de recursos de nova creació que, tot i no estar orientats a l'estudi de la sintaxi, són molt interessants i útils com a punt de partida per a la compilació de dades i exemples, i per a la constatació de fenòmens fins ara no detectats.

A tall d'exemple –per qüestions d'espai no podem comentar en detall tots els recursos de la nostra llengua– esmentarem algunes de les obres i eines de les quals es poden extreure evidències per a l'estudi de la variació sintàctica en els parlars catalans.

Les obres i materials de treball de mossèn Antoni Maria Alcover, com ara el *Diccionari català-valencià-balear*, els *Quaderns de camp* –digitalitzats i accessibles en forma de bases de dades al Portal Alcover³– són una gran font de dades dialectals sistematitzades de tipus sintàctic.

Altres materials propis dels estudis tradicionals –com ara les entrades del *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, de Joan Coromines– contenen exemples, citacions i reculls de dades dels parlars dialectals que són una font per als estudis de variació sintàctica.

³ Portal Antoni M. Alcover, Institut d'Estudis Catalans: <<http://alcover.iec.cat/>>.

Adicionalment –tot i que actualment no són accessibles al públic–, les dades de tipus sintàctic de l'*Atlas Lingüístic del Domini Català* de ben segur que seran una bona mostra de la riquesa sintàctica dels parlars catalans. De totes maneres, el qüestionari de l'*Atlas* (cf. Badia i Margarit 1993) mostra que el número d'enunciats sobre qüestions de sintaxi és força breu.

Entre d'altres, alguns corpus dialectals –com ara el *Corpus oral dialectal* del Grup d'Estudi de la Variació de la Universitat de Barcelona– o el *Corpus Aixalida* (dels parlars pirinencs) del grup de recerca Oficina de Llengua i Literatura de Ponent i del Pirineu (UdL), permeten obtenir dades sintàctiques d'entrevistes semidirectes enregistrades com a part del treball de camp.

Les dades de les monografies dialectals són també, en alguns casos –tot i que, generalment de manera indirecta i sota l'etiqueta de *morfosintaxi*–, una font d'obtenció de fenòmens aïllats de variació dialectal detectada en els diferents parlars de la nostra llengua.⁴

Finalment, pel que fa a l'estudi teòric de la sintaxi del català, en molts capítols de la *Gramàtica del català contemporani*, escrits per especialistes en parcel·les diferents de la gramàtica, s'estudien en profunditat construccions sintàctiques específiques del català i es fa esment a les dades dialectals.

En síntesi, doncs, podem considerar que l'estudi de la variació dels dialectes catalans es troba en una fase preliminar: les propietats generals de la llengua han estat investigades i se n'han fet generalitzacions descriptives; s'han apuntat algunes variants sintàctiques i algunes d'aquestes han estat explorades de manera incipient. El conjunt dels estudis i obres citats anteriorment constitueixen un primer estadi de l'estudi aprofundit del conjunt de fenòmens microsintàctics dels dialectes catalans. D'acord amb aquest estat de les coses, en el context de la metodologia per fases de Cornips i Poletto (2007), l'estudi de la variació sintàctica dels dialectes catalans es revela com una oportunitat i, alhora, com un repte. En efecte, a partir de la investigació dels nombrosos fenòmens pendents d'explorar s'arribarà no solament a determinar amb més precisió el rang de variació dels dialectes, sinó també a conèixer de manera més aprofundida les propietats generals que regulen el funcionament de la llengua.

2.1. ELS INTERESSOS DE L'ESTUDI DE LA SINTAXI DIALECTAL

En efecte, si seguim Bucheli i Glaser (2002), podem enumerar tres motius que justifiquen la necessitat, i el valor, d'estudiar la variació sintàctica de les llengües. De fet, repassarem aquestes tres raons a través de les constatacions fetes per estudiosos de la nostra llengua que, abans o després en el temps i des d'òptiques més o menys relacionades amb el camp d'estudi, van detectar l'interès de l'estudi de la sintaxi dialectal.

El primer d'aquests motius esmentats per Bucheli i Glaser (2002) correspon a l'interès que té, des del punt de vista de la lingüística general, la detecció d'isoglosses també en el camp de la sintaxi. Recordem que, des dels inicis de la dialectologia, han estat la morfologia i la fonologia les parcel·les més avançades en la fixació de les isoglosses (això és, línies imaginàries que assenyalen el límit entre la presència i l'absència d'un tret lingüístic

⁴ Com a obra de referència general sobre els parlars catalans, cal consultar Veny (1978). L'obra de Colomina (1998) és una molt bona eina per a la recerca ordenada i organitzada d'articles, monografies i recursos sobre els diferents dialectes del català.

determinat i que poden contribuir a delimitar dues àrees dialectals). L'interès de detectar isoglosses en el camp sintàctic ja el va constatar Alcover:

¿Com podem saber, donchs, si la nostra llengua té sintaxis propia? Al meu entendre *cal anar a fer l'estudi de la construcció sintàctica del idioma vivent en aquelles comarcas allunyades de la influència dels grans centres de població*, en els que'l llenguatge està corromput y al'idioma escrit en els monuments anteriors a l'època en que's senyala'l comensament de la influència castellana. *Aquest estudi'ns demostrarà que la nostra llengua té sintaxis propia y ben definida* (A. M. Alcover, BCLD, II).

Trobem una segona motivació a favor de l'estudi de les dades dialectals de tipus sintàctic en l'interès que se'n pot derivar per a la comparació del català des del punt de vista tipològic; és a dir: per establir relacions i comparacions entre les llengües del món. I és que, com exposa Rigau:

Si volem tenir un bon coneixement de les propietats gramaticals que caracteritzen les llengües naturals, hem de fer atenció no només a les construccions més visibles que poden variar d'una llengua a l'altra, sinó que cal analitzar també els fenòmens microsintàctics. *Només si estudiem comparativament les petites i les grans diferències entre les llengües, podrem explicar com estan formades, fins a quin punt s'assemblen i en què poden divergir, a més de poder esbrinar quins són els límits d'aquesta variació*. I si partim de la base que hi ha unes propietats universals pròpies de les llengües humanes, aquestes propietats hauran de ser presents en totes les llengües i dialectes, encara que no sempre siguin fàcilment detectables (Rigau 2004: 1).

El tercer motiu que donen Bucheli i Glaser (2002) per estudiar la variació sintàctica dels dialectes té relació amb la contribució que pot significar per a la codificació lingüística. En aquest sentit, són pertinents les reflexions de Badia i Margarit:

Durant molt de temps semblava que *el registre literari* més elevat era l'adequat per a les definicions i les exemplificacions de les gramàtiques o almenys era el que s'hi posava al primer rang. Aquesta pràctica tradicional era la més fàcil: *es tracta del nivell on no solen aparèixer problemes* (Badia i Margarit 1994: 72).

En la mateixa línia, Rigau remarca la importància de conèixer i valorar adequadament la diversitat dialectal:

En alguns casos, aquesta variació [sintàctica] és considerada pels gramàtics o pels mateixos usuaris un vulgarisme, una desviació de la llengua culta o de la llengua estàndard. Altres vegades, [...] un signe de riquesa expressiva. Es tracta, doncs, d'una qüestió que pot provocar la polèmica o que pot causar fortes vacil·lacions en els parlants amb inquietuds gramaticals. Per tant, *és convenient i saludable que reflexionem sobre el valor de la diversitat dialectal, per tal de conèixer-la bé i així poder valorar-la adequadament* (Rigau 1998: 63).

Un cop assenyalats els punts d'interès de l'estudi de la variació sintàctica dialectal, ens disposem a analitzar amb més deteniment dos fenòmens concrets.

3. LES ALTERNANCES DE CAS DATIU/ACUSATIU

3.1. PRESENTACIÓ DEL FENOMEN

El fenomen de les alternances de cas datiu/acusatiu afecta diversos verbs, entre els quals destaquen els que convenim a anomenar de transferència de comunicació (*telefonar, escriure, contestar*), els verbs relacionats amb la transferència de possessió (*pagar, robar*), els verbs de contacte violent (*pegar* i altres) o a distància (*disparar* i altres), els verbs d'ordre lineal o jeràrquic (*seguir, succeir*), i els d'interacció social i nocions similars (*ajudar, servir, mentir, pregar, suplicar, xiular, aplaudir, lladrar*, entre d'altres).

La variació sintàctica que presenten aquests verbs es correspon amb una triple opció. Prenguem per exemple el cas del verb *pagar*. Pot ser un verb ditransitiu (que expressa l'entitat transferida o OD, i el receptor o OI) (1). O bé pot expressar només el receptor i, aleshores, sorgeixen dues opcions: el datiu (2) i l'acusatiu (3).

- (1) L'empresari paga el sou a l'empleat
- (2) L'empresari paga a l'empleat → L'empresari li paga
- (3) L'empresari paga l'empleat → L'empresari el paga

En català, el patró de (2)-(3) constitueix un cas de variació datiu/acusatiu del qual s'han fet algunes descripcions (vegeu Solà 1993, 1994, Alsina 1996, Cabré i Mateu 1998, Rosselló 2002, Pérez Saldanya 2007, Ramos 2005*a,b*, Morant 2008; Pineda 2014*a,b*, 2015).⁵ El principal punt comú de tots aquests treballs, més aviat descriptius,⁶ és la constatació de l'existència de variació dialectal i, segurament, també idiolectal.

⁵ La majoria d'aquests treballs descriuen l'alternança però no en busquen la motivació. A tall d'exemple, Rosselló (2002: 1939) diu: «Sigui quina sigui la veritable explicació d'aquesta alternança entre l'acusatiu i el datiu [...]». Cabré i Mateu (1998: 70, n. 11) defineixen el fenomen com un cas de «desfasament entre la norma i la llengua parlada» i constaten que «[e]ls exemples del DIEC: *Li escric cada dia* (p. 769), *He telefonat al meu germà* (p. 1.745), *Per què li peguen, a aquest xicot?* (p. 1.376), contrasten amb l'ús (dialectal) de: *L'escric cada dia*, *L'he telefonat o Per què el peguen?*».

En la mateixa línia, Solà (1993: 186), referint-se als verbs *telefonar, pagar, trucar, pregar, obeir, cridar* i *renyar*, fa la reflexió següent: «Encara que el DGLC precisi per a cada verb si és tr. o/i intr., i encara que hi hagi alguns recursos per orientar-se en aquest terreny (conversió a la passiva, substitució per pron. feble), el cas és que la llengua vacil·la amb una sèrie de verbs. Probablement es tracta de verbs que en general tenen un N2/N3 [=OD/OI] “persona”, i la majoria de vegades aquest N2/N3 [=OD/OI] apareix en forma de pron. feble, o bé de pronom fort indefinit (*tots, molts, tothom*: els quals tant si son N3 [=OI] com N2 [=OD] van precedits de la prepos. *a* [...]). Ara bé: amb tots aquests pronoms, la llengua només pot fer distinció entre N2 i N3 en el cas dels febles de tercera persona masc./fem. sing. i fem. pl. [...]. En canvi: [...] *us trucarem* [...]. És a dir: hi ha tan poc marge de seguretat (tan poca possibilitat de distinció) que la llengua acaba no practicant la distinció». I conclou: «En aquest punt (transitivitat, intransitivitat), també ens manca un estudi seriós». Precisament, amb aquest treball pretenem contribuir a superar aquesta mancança en els estudis de sintaxi catalana. Encara en un altre treball, Solà (1994: 171) reclama que la gramàtica catalana «s'haurà d'actualitzar [...] pel que fa a la consideració del règim d'una ja llarga llista de verbs, que caldrà, naturalment, estudiar atentament d'un a un per distingir els fenòmens genuïns i/o necessaris dels merament circumstancials o d'influència aliena evitable», i cita *pagar, picar* 'telefonar', *pregar, respondre, telefonar* i *trucar*, entre d'altres.

⁶ Cal dir que Ramos (2005a, b) adopta una perspectiva cognitivista per *interpretar* el pas cap a l'ús del datiu a partir de la teoria del prototip. Al seu torn, Alsina (1996) en dóna compte a partir de la combinació principis

3.2. RELACIÓ AMB L'INTERÈS LINGÜÍSTIC DE LA DETECCIÓ D'ISOGLOSSES SINTÀCTIQUES

Vegem la rellevància que té el fenomen de les alternances de cas, que ha estat detectat i descrit per diversos autors, en relació amb l'interès lingüístic de la detecció d'isoglosses en el camp de la sintaxi. Per començar, que és un fenomen digne d'estudi ho justifica el fet que el trobem no solament intralingüísticament, en els dialectes del català, sinó també interlingüísticament, tant en l'àmbit romànic (per exemple en italià, asturià i espanyol) com en altres famílies lingüístiques ben diferents (com en basc o ucraïnès).⁷

Treballs com els de Ramos (2005*a*, *b*) apunten a una distribució més aviat complementària de l'opció dativa i l'acusativa: així, el datiu correspon a la majoria de dialectes valencians i balears (dits conservadors), mentre que l'acusatiu correspon a alguns dialectes del català central (dits innovadors).

Tanmateix, l'escenari és més complex, i el cert és que no es pot reduir aquest fenomen a un cas de variació interdialectal i, per tant, no es pot parlar d'isoglosses netament definides que circumscriuin una opció a uns parlars i l'altra a uns altres. I és que trobem també variació intradialectal (en un mateix dialecte ambdues opcions són possibles) i fins i tot variació idiolectal o intraparlant (un mateix parlant pot fer servir el mateix verb amb acusatiu o amb datiu).

(4) A veure, truca-*li*, truca-*li* i així sabem què passa. Va, truca-*!* (parlant de català central)

De fet, l'estudi de corpus de Morant (2008), a banda de corroborar un ús força sistemàtic del datiu en la majoria de parlars valencians, mostra que en la resta de parlars no sembla que hi hagi uns usos tan uniformes: de fet, en la majoria de varietats del català central (i també en algunes varietats balears), el que predomina és una combinació de totes dues opcions codificadores.

L'escenari que dibuixen les alternances de cas datiu/acusatiu ens permet distingir tres grans àrees: la valenciana, la més resistent al canvi, amb un predomini gairebé absolut de l'opció dativa (i on, per tant, el canvi sintàctic consistent en l'acusativització d'aquests verbs no s'ha iniciat); la central, on l'opció acusativa guanya cada cop més terreny; i la resta del domini, on malgrat el predomini de l'opció dativa també comença a aparèixer l'opció acusativa. En aquests dos darrers casos, doncs, ambdues opcions sovint conviuen per a un mateix verb, bé en alternança lliure, bé amb una distribució de contextos semàntics específics.

Un estudi microsintàctic del règim de tots els verbs afectats ens permetria definir amb precisió l'abast i el ritme d'aquesta tendència acusativitzadora, en la qual, *a priori*, sembla que podem distingir quatre etapes:

- (i) Canvi no iniciat: El parlant empra, amb un determinat verb, només el datiu, la qual cosa denota que el canvi amb el verb o context d'ús en qüestió no s'ha iniciat. Bona part dels valencianoparlants es troben en aquesta fase, per a la majoria de verbs. Altres

---

semàntics i jeràrquics que operen en l'assignació de cas i que, en el cas de verbs amb un sol complement, poden provocar l'aparició de l'acusatiu en lloc del datiu.

⁷ Vegeu Pineda (2014b: cap. 5) i les referències que s'hi citen.

parlants poden estar en la fase de canvi no iniciat per a un determinat verb, però en canvi poden haver començat a introduir l'acusatiu per a altres verbs.

- (ii) Canvi incipient: El parlant empra l'acusatiu i el datiu indistintament, la qual cosa denota que el canvi amb el verb o context d'ús en qüestió està en procés. Tant si hi ha datiu com si hi ha acusatiu l'estructura que tenim és la mateixa –la diferència és, però, que el nucli funcional aplicatiu que intervé en l'estructura presenta propietats d'assignació de cas diferents, tal com s'explica detalladament a Pineda (2014b, 2015). Així doncs, la predicció és que, tant si el complement de persona és datiu com acusatiu, no hi hagi cap tipus de conseqüència semàntica ni interpretativa. Esperem, doncs, que hi hagi variació lliure, fins i tot en un mateix parlant i amb un mateix verb.

- (5) Jordi Bosch: Com vols que *li truqui*? [...] No *la trucaré!*
 Jordi Boixaderas: *Truca-li*. [...] Mira, *la truques* i li dius que...
 (*El crèdit*, Sala Villarroel, Barcelona 28/03/2014)

- (iii) Consolidació selectiva del canvi: El parlant empra l'acusatiu i el datiu amb propòsits semàntics, la qual cosa denota que el canvi s'ha consolidat parcialment o, millor, selectivament, perquè s'ha consolidat l'acusatiu només en un dels contextos d'ús del verb (per exemple, quan *robar* té un matís de violència, o quan *contestar* té un matís de contundència).

- (6) Dos detinguts per *haver malferit* i *robat un noi* per Cap d'Any a Banyoles Segons la víctima, els agressors li van demanar per agafar un taxi, el van asfixiar fins a fer-lo caure inconscient, *el van robar* i el van colpejar brutalment (Premsa)

- (7) No coneixes l'avi: no hi ha home en aquest món que pugui *robar-li* i sortir-se'n (Literatura)

- (iv) Consolidació plena del canvi: El parlant empra només l'acusatiu, la qual cosa denota que el canvi s'ha consolidat plenament, amb aquell verb.

- (8) - *L'han robat* a l'estació de tren?
 - No, a l'hotel.
 - Què ha perdut?
 - Unes 100 lliures. (Literatura)

El lector interessat pot consultar els treballs de Pineda (2014a, 2014b, 2015) per a una explicació més detallada de cadascuna d'aquestes fases.

3.3. RELACIÓ AMB L'INTERÈS DE LA COMPARACIÓ TIPOLÒGICA

Vegem ara quin interès tenen aquesta mena de dades dialectals sintàctiques per comparar el català des del punt de vista tipològic. Com hem dit, les alternances de cas que trobem en català són un fenomen present en diverses llengües, tant de la família romànica (espanyol,

asturià, diversos parlars del sud d'Itàlia, romanès) com d'altres branques més o menys allunyades (com les llengües germàniques o el basc) (vegeu Pineda 2014b).

A més de la variació que podem trobar dins d'una mateixa llengua en la codificació d'un mateix verb, és interessant que observem la qüestió prenent més distància. Blume (1998) estudia des d'un punt de vista translingüístic la codificació d'un conjunt de verbs (que anomena «verbs d'interacció» i que inclou si fa no fa els diversos subgrups que nosaltres estudiem) caracteritzats per un subjecte agentiu i un complement de persona. L'autora argumenta que la selecció de datiu amb tots aquests verbs no és quelcom idiosincràtic sinó un fet força sistemàtic quan observem les llengües del món. Tanmateix, també constata que no tots els verbs que satisfan els requisits per prendre un complement datiu ho acaben fent (Blume 1998: 274-275): dels 236 verbs estudiats en alemany, hongarès, polonès i romanès, més del 60% presenten aquest patró, però gairebé un 20% opten per un patró no marcat (amb acusatiu), i altres es combinen amb SP o altres opcions. Les llengües mostren en alguns casos tendències ben diferenciades: així, el patró agent-datiu és molt més freqüent en alemany que no pas en romanès i, de fet, en aquesta llengua, entre els pocs casos nominatiu-datiu que trobem, n'hi ha que permeten l'alternança amb el patró no marcat nominatiu-acusatiu. Aquesta parcel·la en què l'alternança en el marcatge de cas d'una meta és possible constitueix, precisament, el nostre objecte d'estudi.

En definitiva, en català, com en moltes altres llengües més o menys properes tipològicament, la codificació d'aquesta mena de verbs no segueix un patró uniforme, sinó que hi ha variació. Però, exactament, on se situa el català en aquest espectre? La resposta cal trobar-la, altre cop, en un estudi minuciós de la variació sintàctica de la llengua.

3.4. RELACIÓ AMB L'INTERÈS DE LA CODIFICACIÓ DE LA LLENGUA

Finalment, vegem el valor de la diversitat dialectal en la codificació lingüística, un aspecte especialment interessant en el cas que ens ocupa. I és que no hi ha dubte que l'estudi de les alternances de cas té una repercussió directa en la normativa, no només en les gramàtiques prescriptives sinó, també, en el diccionari normatiu, per tal com s'hi especifica el règim del verb.

De fet, són destacables els contrastos quant al dictamen de la normativa del català respecte d'aquesta variació: mentre que per a determinats verbs (*pagar, robar*) s'accepten ambdues combinacions –procurant sovint establir-hi diferències mínimes de significat que justifiquen la decisió i que no sempre són compartides pels parlants–, per a d'altres una de les dues construccions –ara una, ara l'altra– es considera rebutjable, i es dona l'altra com a preferible.

L'ampliació i la sistematització de dades pel que fa a aquest fenomen ens podria conduir a determinar el caràcter restringit o no de les diverses opcions amb els diversos verbs afectats i solucionar, així, un aspecte de la normativa que genera dubtes i que, de fet, presenta desacords i incongruències importants, com veurem de seguida.

Prenguem l'exemple de *robar*. D'acord amb la normativa (DIEC2), quan el verb *robar* es construeix només amb un complement de persona (que designa la víctima), es pot mantenint el datiu o bé emprar l'acusatiu. Les diferències que procura establir-hi el DIEC2 són subtils i confuses. Així, descriu un ús de *robar* que correspon a 'apropiar-se indegudament,

amb violència, amb engany, d'amagat (allò que és propietat d'altri)' i que exemplifica amb l'oració *Això és robar als pobres*. Quant a l'ús amb acusatiu, el DIEC2 estableix que el significat és 'desposseir (algú) de les coses que li pertanyen, indegudament, amb violència, amb engany, d'amagat'. En dona l'exemple *El van robar a la sortida del cinema*.

És cert que, si mirem la distinció semàntica del DIEC2, encara que sigui extremament fina, sembla que s'hi pot detectar una correlació amb el grau d'afectació: algú a qui roben (amb violència o engany) el que li pertany queda afectat, però encara ho queda més algú que és *desposseït* de totes les seves propietats, també mitjançant violència o engany. Però el fet és que molts parlants ja han sistematitzat l'acusatiu en tots els casos, independentment del grau d'afectació, com hem vist en analitzar les fases del canvi. De fet, aquesta fase final sembla que és la que reflecteixen Ginebra i Montserrat (1999) en el seu diccionari d'ús dels verbs catalans, on només donen el patró transitiu per a *robar* quan expressa la víctima del robatori, com en *Han robat el teu germà? Sí que l'han robat i ara farà la denúncia del robatori*, i també amb llocs, com en *Ara roben bancs*. El fet és, però, que per a altres parlants que es troben en altres fases del procés l'ús datiu per al complement de persona també existeix. Cal, doncs, parar atenció al fenomen de les alternances de cas, per obtenir-ne un coneixement més sistematitzat que permeti orientar, o reforçar, els dictàmens de la normativa.

4. L'EXPRESSIÓ DE LA POLARITAT EMFÀTICA NEGATIVA

4.1. PRESENTACIÓ DEL FENOMEN

En els dialectes del català, l'èmfasi de la polaritat⁸ (o bé afirmativa, o bé negativa) s'expressa a través de «paraules que han adquirit aquest valor com a resultat d'un procés de gramaticalització a través del qual un adverb de mode, temporal o quantitatiu pot esdevenir una partícula de polaritat amb un significat diferent de l'original» (Batllori i Hernanz, 2013: 9). Això ens podria portar a pensar que ens trobem davant d'un fenomen de variació de tipus lèxic. Tanmateix, entre els diferents parlars hi ha diferències pel que fa a: la naturalesa i l'evolució diacrònica i morfosintàctica i de les marques; la distribució; i en conseqüència, també, les propietats configuracionals, de legitimació semàntica i pragmàtica de cada una de les partícules.⁹

En aquest estudi ens concentrem només en l'estudi de les marques de polaritat emfàtica negatives. Els exemples de (9), (10) mostren, a grans trets, les dues estratègies principals del català pel que fa a l'expressió de la polaritat emfàtica negativa.

- (9) a. Poc que/ Poca vindré.
b. Pla que vindré.

⁸ Segons Breitbarth, DeClerq & Haegeman (2013: 1-2) podem dir que l'èmfasi en l'expressió de la polaritat «emergeix quan la polaritat de la proposició entra en contacte amb una pressuposició extrema del context».

⁹ Vegeu Rigau (2004, 2012) per a una justificació més exhaustiva de l'estudi de les marques de polaritat emfàtica des de l'òptica de la microsintaxi.

- (10) a. No vindré pas.
 a'. Vindré pas.
 b. No vindré cap.
 b'. Vindré cap.

D'acord amb els exemples i seguint la proposta de Batllori & Hernanz (2013) –aplicada a les marques de polaritat negativa– assumim que les partícules de polaritat emfàtica es divideixen segons la posició que ocupen dins l'estructura sintàctica (amb conseqüències sintàctiques, semàntiques i pragmàtiques): les partícules de polaritat emfàtica negativa altes i les partícules de polaritat emfàtica negativa baixes.

En les construccions de (9) –(9a) i (9b)– el reforç de la polaritat negativa oracional s'obté a través de l'ús de marques de polaritat emfàtica altes; situades en posició preverbal, a l'anomenat marge esquerre o perifèria oracional. Tenen un valor negatiu intrínsec i no necessiten ni admeten la legitimació del marcador negatiu *no*. Són usades pels parlants per contrastar, refutar o mostrar oposició a una afirmació de l'oient que creu errònia.¹⁰

En el conjunt de les oracions de (10), l'èmfasi és introduït per marques postverbals com *pas* i *cap*, que se situen al marge esquerre del sintagma verbal –per això s'anomenen marques de polaritat emfàtica baixes (Batllori & Hernanz 2013). Es tracta de marques que originalment tenien un tret semàntic escalar, ja que denotaven una quantitat petita o insignificant (d'aquí el nom de *minimitzadors*). Amb el temps, han anat evolucionant fins a poder actuar com elements de reforç de la polaritat negativa. Superficialment, la diferència entre les variants de (10a) i (10b) és la necessitat o no de legitimació de la marca postverbal per part d'un operador negatiu (*no*). Aquestes diferències són degudes al fet que les marques es troben en estadis diferents del seu procés de gramaticalització o reanàlisi com a marques de polaritat oracional no marcada. En termes tradicionals, el procés que dona compte de l'evolució d'un element nominal a marca de polaritat emfàtica, fins a esdevenir la marca de negació oracional, s'ha anomenat «el cicle de Jespersen» (Jespersen 1917).

A més dels dos tipus de marques anteriors, també podem trobar dialectes del català en els quals la polaritat negativa és reforçada a través de casos de termes de polaritat negativa que no han esdevingut marques de polaritat emfàtica perquè han aturat la seva evolució abans d'hora (11),¹¹ de manera que només expressen un valor quantificacional o quantitatiu en l'oració negativa (*brenca, got/a, mica, molla*, etc.).

¹⁰ Aquesta naturalesa contrastiva es deu al fet que aquests elements s'ubiquen a la perifèria esquerra de l'oració i ocupen la posició de focus contrastiu destinada als elements amb trets emfàtics. Aquesta ubicació comporta, entre altres conseqüències sintàctiques, la inversió del subjecte oracional (*Poc que vindrà en Joan* vs. **Poc que en Joan vindrà*) i la incompatibilitat d'aparició juntament amb els anomenats mots-*qu* (**Qui poc que vindrà?*). Vegeu Batllori & Hernanz (2013) i Breitbarth, DeClerq & Haegeman (2013) per a una anàlisi detallada de les propietats configuracionals i les implicacions sintàctiques de l'ús de les marques de polaritat emfàtica de la perifèria oracional.

¹¹ Per a un estudi dels motius que han aturat el procés evolutiu d'aquestes marques, vegeu Breitbarth, Lucas & Willis (2013).

- (11) a. No n'hi ha *brenca* (DCVB).
 b. No hi veig *got/a* (Sistac 1998).
 c. No ho sé mica (DCVB).
 d. No ha plogut *molla* (DCVB).

4.2. RELACIÓ AMB L'INTERÈS LINGÜÍSTIC DE LA DETECCIÓ D'ISOGLOSSES SINTÀCTIQUES

La cartografia de les dades dels usos dialectals de les marques de polaritat emfàtica negativa en els dialectes catalans resulta molt interessant ja que permet constatar: d'una banda, l'existència de nuclis d'ús clars; i de l'altra, la distribució sobre el territori dels diferents tipus de marques comentades anteriorment.

Els dialectes constitutius de les àrees septentrionals del domini català (pallarsès, ribagorçà i rossellonès)¹² presenten, amb diferència, la major quantitat i riquesa de marques de polaritat negativa altes (*poc, pla*), baixes (*pas, cap*) i marques de polaritat negativa amb valor quantificacional (*got/a, brenca, mica, molla, pont*).

Pel que fa a les marques de polaritat emfàtica altes, l'ús de *poca/poc que* es concentra a l'àrea rossellonesa i als parlars gironins. En canvi, l'ús de *pla* amb valor negatiu emfàtic té continuïtat en el conjunt dels parlars pirinencs orientals i occidentals.

Pel que fa a les marques de polaritat emfàtica baixes, la zona pirinenca és l'àrea en la qual es detecta l'existència de processos de canvi lingüístic diferent: en els parlars rossellonesos s'usa *pas* com a marca de negació no marcada (no emfàtica) –també en alguns parlars gironins. En els parlars del Pirineu occidental, la marca *cap* pot ser usada en pallarsès i ribagorçà sense l'aparició de *no*.

La resta de dialectes constitutius de la zona central del Principat usen, majoritàriament, la marca *pas* com a marca emfàtica.¹³ L'estudi de les propietats configuracionals de *pas* en els diferents parlars evidencia l'existència de microvariació pel que fa a: la posició en complexos verbals (*No ha vingut pas / No ha pas vingut*); en predicats de reestructuració i combinats amb clítics (*No ho vol pas fer; No ho vol fer pas; No vol pas fer-ho; No vol fer-ho pas*); en oracions subordinades amb especificacions modals (*No volia pas que vingúes vs. No volia que vingúes pas*); com a resposta a oracions interrogatives totals (*Vindràs? (*)No pas*); i en les codes comparatives: (*És més alt que (no (pas)) tu*).

Pel que fa als parlars valencians (juntament amb algunes zones dels parlars nord-occidentals meridionals), els parlars balears i l'alguerès, no presenten reforços de la polaritat

¹² Es tracta dels parlars de les anomenades àrees laterals (a l'extrem d'un domini) i aïllades (vegeu Veny, 1986: § 105-106), però que, alhora, formen part d'àrees lingüístiques definides per característiques areals ben documentades d'un gran interès per als estudis interlingüístics. Molt sovint, contràriament a la idea que són mostres de la tendència al conservadorisme de les perifèries del domini lingüístic, són exemples de continuïtat lingüística que responen a dinàmiques d'innovació pròpies d'àrees geogràfiques ben delimitades. Sobre la continuïtat lingüística de l'àrea transpirinenca (occità-aragonès-català) en general, vegeu Suïls, Sistac & Rigau (2010); i per a un estudi concret de la continuïtat transpirinenca de les marques de polaritat negativa, vegeu Llop (2015).

¹³ No es detecten evidències de l'existència d'un procés de canvi lingüístic pel qual la marca *pas* adquireixi un valor negatiu inherent (com a marcadors de la negació oracional) i deixi de necessitar la legitimació de la marca preverbal *no*.

com els de la resta de parlars catalans, tret de l'ús esporàdic d'alguns termes de polaritat negativa amb valor quantificacional (com ara *mica*, *miqueta*, *gota*). L'absència d'aquest tipus de marques és interessant, també, pel fet que incentiven a l'estudi futur de les alternatives que puguin presentar aquests parlars per reforçar la polaritat oracional.

4.3. RELACIÓ AMB L'INTERÈS DE LA COMPARACIÓ TIPOLÒGICA

Si analitzem les dades presentades des d'un punt de vista tipològic, veurem que l'estudi de la microsintaxi de les marques de polaritat emfàtica constitueix un filó de recerca interessant no només respecte de les llengües romàniques més o menys properes, sinó també respecte d'altres llengües naturals.

Pel que fa a les marques de polaritat negativa que apareixen al marge esquerre de l'oració (del tipus *poc*, *pla*), sabem que en les diferents llengües naturals tenen una posició sintàctica restringida i fixa. Com constaten Breitbarth, DeClerq & Haegeman (2013), això facilita una anàlisi translingüística¹⁴ de la negació emfàtica de la perifèria de l'oració, en la qual les dades dialectals del català ja han començat a quedar reflectides i analitzades (Rigau 2004, 2012), Batllori & Hernanz (2013), Batllori (2015).

Pel que fa a les marques de polaritat emfàtica baixes (del tipus *pas* i *cap*), en l'estudi de les llengües de la Mediterrània i d'Europa, Breitbarth, Willis & Lucas (2013: 9) detecten l'existència de marques de negació en estadis diferents del cicle de Jespersen i amb propietats configuracionals diferents en llengües tan diferents com: les germàniques (alemany, anglès i afrikaans); les escandinaves; les italomàniques (llatí, francès, dialectes italians); les celtes (gal·lès i bretó); el grec i l'hongarès. Les dades catalanes han estat menys explorades i, per això, són d'un valor molt alt per als estudis microcomparatius en pro d'una comprensió global del conjunt de les llengües naturals. Ens cal, doncs, una anàlisi minuciosa i de tipus comparatiu de les propietats configuracionals (posició dins l'oració, en complexos verbals, amb predicats de reestructuració, en oracions principals amb oracions subordinades, respecte d'altres marques de negació, etc.), semàntiques i pragmàtiques del conjunt de les marques de polaritat negativa emfàtica. Alhora, també, caldrà caracteritzar adequadament les marques que han aturat el seu procés evolutiu a l'anomenat estadi incipient, de manera que només poden usar-se com a termes de polaritat negativa, sense valors informatius addicionals ni com a marques de polaritat oracional negativa.¹⁵

4.4. RELACIÓ AMB L'INTERÈS DE LA CODIFICACIÓ DE LA LLENGUA

Si fem atenció a l'interès de les dades dialectals del català suara presentades pel que fa a la codificació lingüística, de seguida ens adonarem que ens trobem davant d'un cas molt

¹⁴ Alguns dels estudis de la polaritat emfàtica perifèrica en altres llengües són, entre d'altres: per al castellà, Hernanz (2007) del castellà; per al venecià, Poletto (2009); per al portuguès, Martins (2006, 2007); per al nupe, Kandybowicz (2013); per al llatí, Danckaert (2014).

¹⁵ A tall de recerca en curs sobre la variació microsintàctica d'aquestes marques en els parlars catalans, vegeu Llop (en curs).

diferent del de les alternances de cas acusatiu/datiu, ja que no té una repercussió directa sobre la codificació de la llengua. Tanmateix, però, no es tracta d'una qüestió trivial.

En les obres prescriptives de la llengua catalana, les marques estudiades hi apareixen reflectides de manera desigual. Les obres prescriptives recullen les formes d'àmbit més general: bàsicament, *pas* pel que fa a les marques de polaritat baixes (DIEC, DIEC2, DNV, Fabra 1918, GNV) i *gota* i *mica* pel que fa als termes de polaritat negatius procedents de minimitzadors (DIEC, DIEC2, DNV; Fabra 1918 i GNV). Altres marques, d'ús més aïllat i dialectal, tot i que tenen propietats configuracionals pròpies i singulars dins el sistema de l'expressió de la negació en català (*cap*, *molla*, *brenca*) no hi apareixen reflectides en cap cas.

Considerem que l'acceptació i la promoció de l'ús d'algunes d'aquestes marques (sobretot, en determinats àmbits, més o menys restringits) seria una mostra del reconeixement de la riquesa dialectal i de l'interès de mantenir les singularitats sintàctiques i semàntiques dels parlars dels quals són pròpies. En aquest sentit, com afirmava Rigau (2004: 25), reiterem l'interès de l'estudi microsintàctic d'aquest tipus de marques, ja que constitueix una eina que permet (re)conèixer la riquesa dels parlars catalans pel que fa a la diversitat no només de marques de polaritat emfàtica, sinó d'elements focalitzadors en general.

5. CONCLUSIONS

En aquest treball hem fet una aproximació al camp de la variació sintàctica de la nostra llengua a través de l'estudi de dos fenòmens, amb la voluntat de mostrar que els tres interessos generals de la investigació en aquest àmbit són especialment esperonadors en el cas del català. Considerem que l'avanç en la recerca sobre les propietats sintàctiques dels nostres parlars anirà de bracet de la visibilització del català en el panorama de la sintaxi dialectal a Europa.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Alsina, À. (1996) *The Role of Argument Structure in Grammar: Evidence from Romance*, Stanford, California, CSLI.
- Badia i Margarit, A. M. (1993) *Atlas lingüístic del domini català: qüestionari*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- Badia i Margarit, A. M. (1994) *Gramàtica de la llengua catalana: descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- Batllori, M. (2015) «The significance of Formal Features in Language Change Theory and the Evolution of Minimizers», dins Larrivé, P. & Lee, C., *Negation and Polarity: Experimental Perspectives*, Berlín, Springer.
- Batllori, M. & Hernanz, M. L. (2013) «Emphatic polarity particles in Spanish and Catalan», *Lingua* 128, pp. 9-30.
- BDLC *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* (1904-1905), vol. II [edició de M. P. Perea, 2011]. Accessible en línia:
<http://taller.iec.cat/filologica/alcover/documents/2BDLC_02.pdf>.

- Blume, K. (1998) «A contrastive analysis of interaction verbs with dative complements», *Linguistics* 36: 2, pp. 253-280.
- Breitbarth, A., Lucas, C. & Willis, D. (2013) «Incipient Jespersen's Cycle: the (non)grammaticalization of new negative markers», dins Fleischer, J. & S. Horst *Comparing diachronies / Sprachwandelvergleich*, Tübingen, Niemeyer, pp. 143-164.
- Bucheli, C. & Glaser, E. (2002) «The Syntactic Atlas of Swiss German Dialects: empirical and methodological problems», dins Barbiers, S., Cornips, L. & S. VanderKleij (eds.), *Syntactic Microvariation*, Amsterdam, Meertens Institute Electronic Publications in Linguistics, pp. 41-74.
- Breitbarth, A., De Clerq, K. & Haegeman, L. (2013) «The syntax of polarity emphasis», dins Breitbarth, A., De Clerq K. & Haegeman, L. (eds.), *Polarity emphasis: distribution and locus of licensing*, *Lingua* 128, pp. 1-8.
- Cabré, T. & Mateu, J. (1998) «Estructura gramatical i normativa lingüística: a propòsit dels verbs psicològics en català», *Quaderns. Revista de traducció* 2, pp. 65-81.
- Cornips, L. & C. Poletto (2007) «Field linguistics meets formal research: How a microparametric view can deepen our theoretical investigation (sentential negation)», comunicació presentada al ICLaVE 4 (The International Conference on Language Variation in Europe 4), Universitat de Xipre.
- DCVB *Diccionari català-valencià-balear*, versió electrònica de l'obra originària d'Alcover i Moll: <<http://dcvb.iec.cat/>>.
- DIEC *Diccionari de la llengua catalana*, versió electrònica de la 1a edició: <<http://diec1.iec.cat/>>.
- DIEC2 *Diccionari de la llengua catalana*, versió electrònica de la 2a edició: <<http://dlc.iec.cat/>>.
- DNV *Diccionari Normatiu Valencià*: <<http://www.avl.gva.es/dnv>>.
- Danckaert, L. (2014) *Quidem* as a marker of Emphatic Polarity, *Transactions of the Philological Society* 112, pp. 97-138.
- Fabra, P. (1918) *Gramàtica catalana*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- Ginebra, J. & Montserrat, A. (1999) *Diccionari d'ús dels verbs catalans*, Barcelona, Edicions 62.
- GNV Acadèmia Valenciana de la llengua (2006) *Gramàtica normativa valenciana*, València, Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.
- Hernanz, M. L. (2007) «Emphatic polarity and C in Spanish», dins Brugè, L. (ed.), *Studies in Spanish Syntax*, Libreria Editrice Cafoscarina, Venècia, p. 104-150.
- Jespersen, O. (1917) *Negation in English and Other Languages*, Copenhage, Enjar Munksgaard.
- Llop, A. (2015) «Pyrenean Occitano-roman negative minimizers. A microsyntactic approach», comunicació presentada al *SyMiLa 2015 Syntactic Microvariation in the Romance Languages of France*, 11-12 de juny del 2015, Tolosa de Llenguadoc.
- Llop, A. (en curs) *Quantificació i negació: qüestions de microvariació sintàctica*, Tesi doctoral en preparació.
- Martins, A. M. (2006) «Emphatic Affirmation and Polarity: Contrasting European Portuguese with Brazilian Portuguese, Spanish, Catalan and Galician», dins Doetjes, J. & P. Gonzalez (eds.), *Romance Languages and Linguistic Theory 2004*, Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins, pp. 197-223.
- Martins, A. M. (2007) «Double realization of verbal copies in European Portuguese emphatic affirmation», dins Corver, N. & J. Nunes (eds.), *The copy of Movement*, Amsterdam, Philadelphia, John Benjamins, pp. 77-118.

- Morant, M. (2008) *L'alternança datiu/acusatiu en la recció verbal catalana*. Tesi doctoral, Universitat de València. Accessible en línia: <<http://roderic.uv.es/handle/10550/15742>>.
- Pérez Saldanya, M. (2007) «Gramaticalització i reanàlisi: funció i estructura del canvi sintàctic», dins Cabré Monné, T. (ed.), *Lingüística teòrica: anàlisi i perspectives*, 2, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, pp. 13-29.
- Pineda, A. (2014a) «What lies behind dative/accusative alternations in Romance», dins Marzo, S. & K. Lahousse (eds.), *Romance Languages and Linguistic Theory 2012*, Amsterdam, John Benjamins, pp. 123-139.
- Pineda, A. (2014b) *Les fronteres de la (in)transitivitat. Estudi dels aplicatius en llengües romàniques i basc*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona. Accessible en línia: <<http://www.annapineda.cat/ca/recerca/>>.
- Pineda, A. (2015) «Del datiu a l'acusatiu. Un canvi sintàctic en procés en llengües romàniques i basc», *Llengua & Literatura* 25, pp. 73-97.
- Poletto, C. (2009) «The syntax of focus negation», *University of Venice Working Papers in Linguistics* 18, pp. 179-202.
- Ramos, J. R. (2005a) «Les alternances acusatiu/datiu: perspectiva normativa i dialectal», *Jornades de la Secció filològica de l'IEC a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana*, Barcelona, IEC, IIFV, pp. 151-159.
- Ramos, J. R. (2005b) «El complement indirecte: l'alternança datiu / acusatiu», *Estudis romànics / publicats a cura de A.M. Badia i Margarit i Joan Veny* 27, pp. 94-111.
- Rigau, G. (1998) «La variació sintàctica: Uniformitat en la diversitat», *Caplletra* 25, pp. 63-82.
- Rigau, G. (2004) «El quantificador focal *pla*: un estudi de sintaxi dialectal», *Caplletra* 36, pp. 25-54.
- Rigau, G. (2012) «Mirative and focusing uses of the Catalan particle *pla*», dins Brugé, L. et al. (eds.), *Functional heads*. Oxford, Nova York, Oxford University Press.
- Rosselló, J. (2002) «El SV, I: Verb i arguments verbals», dins Solà, J., Lloret, M.-R., Mascaró, J. & M. Pérez Saldanya (eds.), *Gramàtica del català contemporani*, 2, Barcelona, Empúries, pp. 1853-1949.
- Sistac, R. (1998) *El català d'Àneu: reflexions a l'entorn dels dialectes contemporanis*, Esterri d'Àneu, Consell Cultural de les Valls d'Àneu.
- Solà, J. (1993) *La llengua, una convenció dialectal*, Barcelona, Columna.
- Solà, J. (1994) *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Barcelona, Empúries.
- Suïls, J., Sistac, R. & Rigau, G. (2010) «Generalització i particularització en ribagorçà: alguns trets en relació amb el benasquès i l'occità», *Actes del XIVè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, vol. III, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 325-340.
- Veny, J. (1978) *Els parlars*, Barcelona, Dopesa.
- Veny, J. (1986) *Introducció a la dialectologia catalana*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.